

(i) Printed Pages: 4

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	2	3	0

Exam. Code :

0	0	0	3

B.A./B.Sc. (General) 3rd Semester

(1129)

MUSIC INSTRUMENTAL (In all Mediums)

Paper—A (Theory)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 45

Note :— Attempt *five* questions in all. Attempt **one** question from each Unit. Unit-5 (Q.-9) is compulsory.

UNIT—1

1. Define Gamak and describe its varieties in detail. 9
2. What is Gram ? Explain in detail. 9

UNIT—2

3. Explain Alap and its various forms in detail. 9
4. Describe the terms Avirbhava and Tirobhava in Music. 9

UNIT—3

5. Write down the life sketch of Ustad Inayat Khan and give his contribution towards Indian Music. 9
6. Give the life sketch of Ustad Allaudin Khan and write his contribution to Indian Music in detail. 9

UNIT—4

7. Write down the notation of a Razakhani gat in Raga Bhimpalasi with at least three toras. 9
8. Write down the description of Raga Maru Bihag and write down the bols of Roopak Taal in single and double layakaries. 9

$$4\frac{1}{2}+4\frac{1}{2}=9$$

UNIT—5

(Compulsory Question)

9. Answer any *nine* questions :

- (1) Name the Guru of Ustad Allaudin Khan.
- (2) Name any two Grams.

- (3) Name a book written by Pt. Vishnu Digamber Pulaskar Ji.
- (4) What is the Jati of Raga Bihag ?
- (5) Which Komal Swar is used in Raga Patdeep ?
- (6) Give the name of one disciple of Ustad Allaadin Khan.
- (7) Write the Thata of Raga Bhimpalasi.
- (8) Name two varieties of Gamak.
- (9) How many Vibhagas are there in Roopak Taal ?
- (10) How many Matras are there in Ektaal ?
- (11) Write one characteristic of Maseetkhani gat.
- (12) Name the instrument played by Smt. Annapurna Ji.
- (13) How many taalis are there in Ektaal ? 1×9=9

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- कुल पांच प्रश्न करें। प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न करें।
यूनिट 5 (प्रश्न 9) अनिवार्य है।

यूनिट-1

1. गमक की परिभाषा लिखो तथा इसके विभिन्न प्रकारों का वर्णन करें। 9
2. ग्राम क्या है ? विस्तार से लिखो। 9

यूनिट-2

3. आलाप तथा इसके भिन्न-भिन्न प्रकारों के विषय में विस्तार से लिखें। 9
4. संगीत में आविर्भाव तथा तिरोभाव की व्याख्या करें। 9

यूनिट-3

5. उस्ताद इनायत खां साहब का जीवन परिचय लिखकर भारतीय संगीत को उनकी देन के विषय में लिखें। 9
6. उस्ताद अलाउद्दीन खां का जीवन परिचय लिखकर भारतीय संगीत को उनकी देन के विषय में विस्तार से लिखें। 9

यूनिट-4

7. राग भीमपलासी में एक रज़ाखानी गत तीन तोड़ों के साथ लिखो। 9
8. राग मारू बिहाग का परिचय लिखें तथा रूपक ताल के बोल एकगुण एवं दुगुण में लिखें। 4½+4½=9

ਯੂਨਿਟ-5
(ਅਨਿਵਾਰਯ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

9. ਕਿਨ੍ਹੀਂ ਨੌ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਕੇ ਉਤਰ ਦੋ :
 - (1) ਉਸਤਾਦ ਅਲਾਉਦੀਨ ਖਾਂ ਸਾਹਬ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।
 - (2) ਕਿਨ੍ਹੀਂ ਦੋ ਗ੍ਰਾਮਾਂ ਕੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।
 - (3) ਪੰ. ਵਿਣੂ ਦਿਗੰਬਰ ਪੁਲਸਕਰ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀ ਪੁਸਤਕ ਕਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।
 - (4) ਰਾਗ ਬਿਹਾਗ ਕੀ ਜਾਤਿ ਕਯਾ ਹੈ ?
 - (5) ਰਾਗ ਪਟਦੀਪ ਸੇ ਕੌਨ-ਸਾ ਕੋਮਲ ਸੁਰ ਲਗਤਾ ਹੈ ?
 - (6) ਉਸਤਾਦ ਅਲਾਉਦੀਨ ਖਾਂ ਕੇ ਏਕ ਸ਼ਿਸ਼ਯ ਕਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।
 - (7) ਰਾਗ ਭੀਮਪਲਾਸੀ ਕਾ ਥਾਟ ਲਿਖੋ।
 - (8) ਗਮਕ ਕੇ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਕੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।
 - (9) ਰੂਪਕ ਤਾਲ ਮੇਂ ਕਿਤਨੇ ਵਿਭਾਗ ਹੈਂ ?
 - (10) ਏਕਤਾਲ ਮੇਂ ਕਿਤਨੀ ਸਾਤ੍ਰਾਏਂ ਹੈਂ ?
 - (11) ਮਸੀਤਖਾਨੀ ਗਤ ਕੀ ਏਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਲਿਖੋ।
 - (12) ਸ਼੍ਰੀਮਤਿ ਅਨਨਪੂਰਨਾ ਜੀ ਕੌਨ ਸਾ ਵਾਦਯ ਬਜਾਤੇ ਥੇ ?
 - (13) ਏਕ ਤਾਲ ਮੇਂ ਕਿਤਨੀ ਤਾਲਿਆਂ ਹੈਂ ?

1×9=9

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :— ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰ ਇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।
ਯੂਨਿਟ 5 ਪ੍ਰਸ਼ਨ-9 ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਯੂਨਿਟ-1

1. ਗਮਕ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 9
2. ਗ੍ਰਾਮ ਕੀ ਹੈ ? ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੋ। 9

ਯੂਨਿਟ-2

3. 'ਆਲਾਪ' ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੋ। 9
4. ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਆਵਿਰਭਾਵ ਅਤੇ ਤਿਰੋਭਾਵ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 9

ਯੂਨਿਟ-3

5. ਉਸਤਾਦ ਇਨਾਇਅਤ ਖਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪਰਿਚੈ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। 9
6. ਉਸਤਾਦ ਅਲਾਓਦੀਨ ਖਾਂ ਸਾਹਬ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪਰਿਚੈ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੋ। 9

ਯੂਨਿਟ-4

7. ਰਾਗ ਭੀਮਪਲਾਸੀ ਵਿਚ ਇਕ ਰਜਾਖਾਨੀ ਗਤ ਤਿੰਨ ਤੋੜਿਆਂ ਨਾਲ ਲਿਖੋ। 9
8. ਰਾਗ ਮਾਰੂ ਬਿਹਾਗ ਦਾ ਪਰਿਚੈ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਰੂਪਕ ਤਾਲ ਦੇ ਬੋਲ ਇਕਗੁਣ ਅਤੇ ਦੁਗੁਣ ਵਿਚ ਲਿਖੋ। $4\frac{1}{2}+4\frac{1}{2}=9$

ਯੂਨਿਟ-5

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

9. ਕਿਸੇ 9 ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ :
 - (1) ਉਸਤਾਦ ਅਲਾਓਦੀਨ ਖਾਂ ਸਾਹਬ ਦੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
 - (2) ਦੋ ਗ੍ਰਾਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
 - (3) ਪੰ. ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਿਗੰਬਰ ਦੀ ਲਿਖੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
 - (4) ਰਾਗ ਬਿਹਾਗ ਦੀ ਜਾਤੀ ਕੀ ਹੈ ?
 - (5) ਰਾਗ ਪਟਦੀਪ ਵਿਚ ਕਿਹੜਾ ਕੌਮਲ ਸੁਰ ਲਗਦਾ ਹੈ ?
 - (6) ਉਸਤਾਦ ਅਲਾਓਦੀਨ ਖਾਂ ਦੇ ਇਕ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
 - (7) ਰਾਗ ਭੀਮਪਲਾਸੀ ਦਾ ਥਾਟ ਲਿਖੋ।
 - (8) ਗਮਕ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਿਖੋ।
 - (9) ਰੂਪਕ ਤਾਲ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਵਿਭਾਗ ਹਨ ?
 - (10) ਇਕਤਾਲ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਮਾਤਰਾ ਹਨ ?
 - (11) ਮਸੀਤਖਾਨੀ ਗਤ ਦੀ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਲਿਖੋ।
 - (12) ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅੰਨਪੂਰਣਾ ਜੀ ਕਿਹੜਾ ਸਾਜ ਵਜਾਉਂਦੇ ਸਨ ?
 - (13) ਇਕ ਤਾਲ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਤਾਲੀਆਂ ਹਨ ? $1 \times 9 = 9$